

Opinia/ekspertyza realizowane w ramach projektu „Kuźnia Ekspertów – Wsparcie III Sektora Warmii i Mazur”	
Imię i nazwisko autora/autorki opinii/ekspertyzy	Marek Jurzyński
Zakres tematyczny opinii/ekspertyzy	Stan i perspektywy rozwoju rad organizacji pozarządowych i rad działalności pożytku publicznego w województwie warmińsko-mazurskim
<p>Treść opinii:</p> <p>Ciała dialogu obywatelskiego oraz reprezentacje sektora pozarządowego odgrywają istotną rolę w rozwijaniu komunikacji i współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami społecznymi. Ciała dialogu są powoływane przez organy wykonawcze JST (zarząd województwa, zarząd powiatu, prezydenta, burmistrza lub wójta) jako podmioty o charakterze doradczym i konsultacyjnym, w ich skład mogą wchodzić przedstawiciele administracji samorządowej, innych podmiotów publicznych, przedsiębiorców, organizacji społecznych a nawet osób fizycznych. Z kolei reprezentacje III sektora są tworzone w sposób autonomiczny spośród osób działających w organizacjach pozarządowych, wybieranych w demokratyczny sposób i działają niezależnie od władz publicznych.</p> <p>W pierwszej grupie szczególne znaczenie mają rady działalności pożytku publicznego (RDPP), w drugiej – rady organizacji pozarządowych (ROP). Ciała te, pomimo innego trybu powstawania i funkcjonowania, mogą realizować zbliżone cele i zadania, wzajemnie się uzupełniając lub działając zamiennie na obszarach gmin i powiatów, gdzie istnieje tylko jedna z tych form.</p> <p>Zgodnie z art. 41i ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, do zadań powiatowej i gminnej rady działalności pożytku publicznego należy w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiniowanie projektów strategii rozwoju powiatów i gmin, • opiniowanie projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfer pożytku publicznego, w tym programów współpracy, • wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji, • udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów pomiędzy organizacjami a administracją publiczną, • wyrażanie opinii w sprawie zlecania zadań publicznych, w tym zlecania ich organizacjom. <p>Użyte w cytowanym artykule sformułowanie „w szczególności” oznacza, że katalog zadań RDPP jest otwarty, i może obejmować również inne działania. Dla porównania, cele i zadania Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego określone w jej Statucie to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z administracją samorządową i rządową oraz innymi partnerami życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego oraz kraju, Unii Europejskiej i innych państw. • Opiniowanie oraz konsultowanie projektów ustaw, uchwał i decyzji administracyjnych dotyczących sektora pozarządowego. • Udział w tworzeniu programów współpracy z samorządem wojewódzkim. • Wypracowywanie stanowisk odnośnie zagadnień dotyczących sektora pozarządowego w województwie, kraju i Unii Europejskiej. 	

Podobnie określane są zadania Rady Organizacji Pozarządowych Miasta Olsztyna opisane w jej regulaminie działania, które w pewnej mierze pokrywają się z zadaniami RDPP, tj.:

- Opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sektora pozarządowego;
- Wypracowywanie stanowisk odnośnie zagadnień dotyczących sektora pozarządowego we wszystkich organach administracji publicznej;
- Współtworzenie i monitorowanie programów współpracy samorządów lokalnych i województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi w kraju i za granicą.

Jak widać jedną z kluczowych funkcji RDPP i ROP jest opiniowanie aktów prawa miejscowego i innych dokumentów mających wpływ na funkcjonowanie organizacji obywatelskich na terenie odpowiednio gminy, powiatu czy województwa. Ciało te mogą ponadto m.in. inicjować debatę publiczną o kierunkach rozwoju sektora społecznego, animować wspólne przedsięwzięcia, podejmować się roli mediatora w przypadku sporów pomiędzy samorządem i organizacjami, a także monitorować, jak działa administracja publiczna. Ostatecznie w dużej mierze od stopnia zaangażowania organizacji, świadomości sektora i jakości współpracy z administracją zależą kompetencje i zasięg działania ROP/RDPP.

Prezentowane niżej dane dotyczące stanu RDPP i ROP są efektem analizy badania ankietowego skierowanego do wszystkich JST w województwie, przeprowadzonego w lipcu 2021 r. przez Biuro Dialogu Społecznego i Pożytku Publicznego Urzędu Marszałkowskiego (zwrot formularzy na poziomie 77,0%), jak również 25 wywiadów telefonicznych zrealizowanych przez animatora w projekcie „Kuźnia Ekspertów” w czerwcu 2021 r. wśród pracowników starostw powiatowych zajmujących się współpracą z III sektorem oraz osób działających w organizacjach pozarządowych, w tym szczególnie aktualnych i byłych członków ROP oraz RDPP.

Według stanu na koniec czerwca 2021 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego działało 14 rad działalności pożytku publicznego, w tym 1 wojewódzka, 6 powiatowych RDPP oraz 7 gminnych RDPP. Powiatowe RDPP działały w mieście Olsztyn oraz powiatach: elbląskim, kętrzyńskim, węgorzewskim, giżyckim i oleckim). Natomiast gminne RDPP były obecne w gminach wiejskich Elbląg i Mrągowo, gminie Pasłęk, Purda, Barczewo, Stawiguda, Ruciane-Nida.

Stan aktywności rad organizacji pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim jest jeszcze skromniejszy, ponieważ działania wykazywała rada wojewódzka oraz 7 powiatowych ROP (miasta Olsztyna, miasta Elbląga, w powiecie działdowskim, braniewskim, nowomiejskim, iławskim i szczycieńskim), a także miejska ROP w mieście Ostróda.

Nie dysponujemy pełną wiedzą o funkcjonowaniu RDPP i ROP na poziomie miast i gmin. Niemniej na podstawie zaprezentowanych danych można sformułować opinię, że liczba RDPP i ROP jest niewielka (względem ogólnej liczby jednostek samorządu terytorialnego w regionie) i niewystarczająca, aby zaspokoić potrzeby w zakresie rzecznictwa interesów III sektora oraz inicjowania dialogu społecznego na poziomie gmin i powiatów.

Z przeprowadzonych wywiadów telefonicznych wynika w szczególności, że w powiatach, gdzie wcześniej funkcjonowały rady organizacji pozarządowych i/lub rady działalności pożytku publicznego, a obecnie nie działają (ich aktywność została zawieszona, nie wybrano składu rady kolejnej kadencji), jedną z głównych przyczyn jest malejące zainteresowanie stron tą formą współpracy. Przyczyn tego stanu jest wiele, niemniej wśród głównych czynników utrudniających istnienie Rad można wymienić m.in.: obciążenie liderów dużą ilością obowiązków (identyfikowanych przez nich wyżej w hierarchii ważności, np. działania w zakresie ekonomii społecznej, rozwój usług społecznych), niedobór osób chętnych udzielać się społecznie w tej sferze, niedostateczne kompetencje osobiste, niski poziom wzajemnego zaufania i gotowości do dialogu w lokalnej społeczności, a także negatywne doświadczenia z

wcześniejszych prób współpracy. Pod ostatnim z wymienionych punktów kryje się m.in. prezentowana przez niektórych liderów postawa „zawłaszczania” przestrzeni na dyskurs publiczny, próby narzucania swojej wizji działania, ale także konflikty personalne oraz brak odpowiedzi ze strony samorządu lokalnego na postulaty organizacji, niska kultura konsultacji społecznych.

Powyższe nie oznacza, że w miejscach, gdzie nie ma działającej RDPP i/lub ROP, podmioty obywatelskie są pozbawione możliwości wpływania na debatę i decyzje podejmowane przez lokalnych decydentów. Możliwe są bowiem różne modele współpracy pomiędzy organizacjami i samorządami lokalnymi. Zarazem przykłady najbardziej aktywnych Rad w województwie (np. Rada Działalności Pożytku Publicznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, ROP Miasta Olsztyna) pokazują, że zaangażowanie w działania rzecznicze i strażnicze może przynosić szereg dodatkowych korzyści, ponieważ możliwy jest efekt synergii wynikający z połączenia potencjałów różniących się od siebie podmiotów. Jednocześnie sprawnie działająca ROP lub RDPP może być dla samorządu równoprawnym i rzetelnym partnerem do dyskusji oraz wypracowywania rozwiązań w sytuacji pojawiania się wyzwań i trudności we współpracy.

Co istotne, wywiady telefoniczne z działaczami III sektora oraz urzędnikami samorządowymi odpowiedzialnymi za współpracę z organizacjami pozarządowymi w powiatach, gdzie nie ma sprawnie działającej RDPP/ROP, stanowią informacją zwrotną, że istnieje zainteresowanie tą formą współpracy oraz chęć podjęcia debaty w szerszym gronie uczestników. Biorąc pod uwagę powyższe, kluczowe jest podejmowanie działań animacyjnych i wspierających merytorycznie tworzenie i reaktywowanie RDPP i ROP, poprzez nawiązywanie kontaktu z liderami społeczności lokalnych, informowanie, edukowanie, motywowanie do wspólnego działania itp. Działania te powinny zostać powiązane z promocją tej formy zaangażowania obywatelskiego w Regionie, np. w formie konferencji, seminariów, warsztatów, publikacji. Ponadto zasadne wydaje się wdrażanie równoległe narzędzi podnoszących tzw. kompetencje miękkie liderów sektora społecznego, w szczególności w zakresie efektywnej komunikacji, budowania partnerstw, jak również wspieranie/wzmacnianie procesów partycypacyjnych w samorządach lokalnych i na poziomie województwa. Natomiast w przypadku RDPP/ROP nowoutworzonych czy reaktywowanych (skład nowej kadencji), postulowane jest ukierunkowanie wsparcia na wzmacnianie skuteczności działań w zakresie monitoringu prawa lokalnego i działań rzeczniczych, np. poprzez wymianę doświadczeń pomiędzy działającymi radami, bezpośrednią pomoc w wypracowaniu narzędzi i instrumentów oddziaływania na lokalne struktury decyzyjne, jak również patronaty i poparcie rzecznicze ze strony wojewódzkiej RDPP i ROP.

Podpis: *Marek Jurecki*